

ВІЛЬНЕ СЛОВО

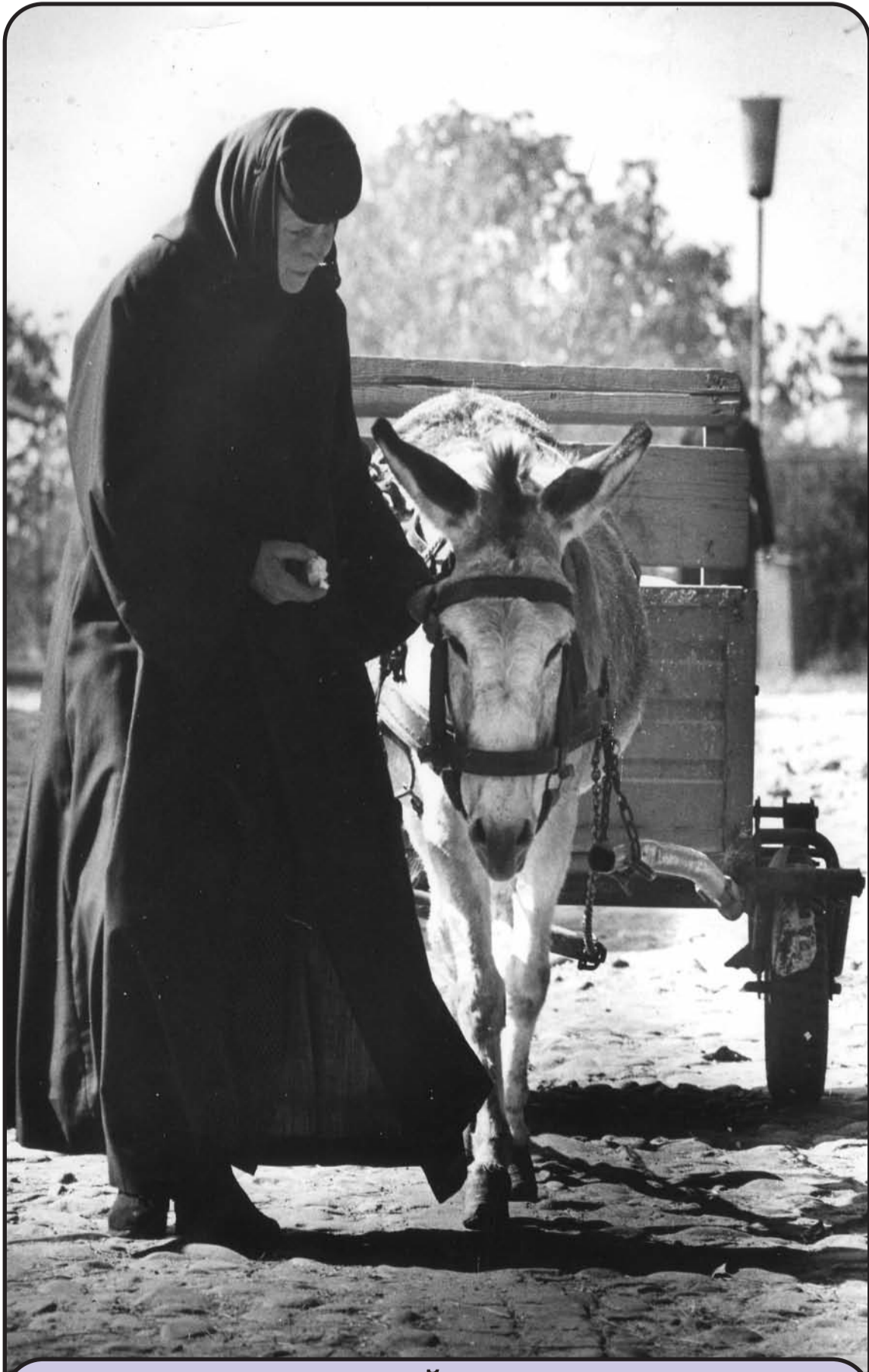

XXI-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 21-22/листопад 2010 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

М. Шевченко

ОСІННІЙ ІНДЕКС

Безпardonна й химерна,
в гострім інії істиннім –
передплатного індексу
осінь...

Йде крізь серце вона,
мов крізь мури смерек
придорожніх, зневолених,
босих... (І. КОВАЧ)

У номері:

- У Кричові фестиваль ▶ стор. 2
- 650-річна Верхня Рівна ▶ стор. 3
- Навчальна поїздка ▶ стор. 4
- «Гаудеамус» – XVII ▶ стор. 5
- Симпозіум у Гура-Гуморі ▶ стор. 6
- Он. Вінцелеру – 80 ▶ стор. 7
- Храм церкви в Соці ▶ стор. 8
- Цінну книгу – перевидати ▶ стор. 9
- Виклики сусідства ▶ стор. 10
- Гуцульська співанка ▶ стор. 11
- Кopaшилль, Кopaшилль ▶ стор. 12
- Життя, – яке воно? ▶ стор. 13
- Покровитель дітей ▶ стор. 14
- Що знаємо про ЄС? ▶ стор. 15
- Слідами племен ▶ стор. 16

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ І ТАНЦЮ У КРИЧОВІ

В суботу, 2-го жовтня, в селі Кричово Тіміського повіту відбувся Міжнародний фестиваль української пісні і танцю, присвячений 100-річчю від переселення українців із Закарпаття до Банату, з-між яких одні переселилися у Кричово.

На фестиваль прибули гості з Карашсеверінського повіту в особах Івана Шутака - примаря села Копашиль, Івана Поповича - примаря села Палтіну, Івана Лібера - голови Карашсеверінської філії СУР, художнього колективу «Барвінок» із Корнуцела, голови Товариства «Просвіта» Нового Саду (Сербія) та художнього колективу «Кобзар», представником культури Закарпаття разом із художнім колективом «Камертон» із Хуста (Україна), художнім колективом «Калина» із Шуки, змішаного хору і танцювального колективу «Ронянські голоси» та «Соколи», що на Мараморощині, багато глядачів та любителів української пісні.

Подія почалася в обідню пору, коли голова Тіміської філії СУР і перший заступник голови СУР пан Юра Глеба відкрив її і звернув увагу присутнім на значення таких подій у житті українців. Потім оголосив імена гостей, присутніх на події, і дав слово місцевому примарю Михайлові Рососі. Примар, донедавна священик, розгорнув коротко історію села, підкреслив успіхи українців Кричова у багатьох галузях сільського, повітового чи національного значення, що Кричово подарувало суспільству значне число молоді із середньою освітою, значне число молоді із вищою освітою, як, наприклад, інженерів, лікарів, офіцерів, університетських професорів, докторів наук.

Після місцевого примаря виступила радник Міністерства культури і культів пані Ярослава Колотило, яка підкреслила значення подібних подій, дуже корисних у вихованні любові до українства, в його дусі.

В концерті, який охопив українські пісні і танці, виступив художній колектив українського товариства «Кобзар» із Сербії, мішаний хор, який добре володіє своїм пісенним репертуаром, подібним на пісенний репертуар Південної України, в супроводі акордеону.

Колектив молодих танцюристів акуратно виконав укра-

їнський танець. Бездоганні рухи, енергія і одяг танцюристів: не відрізнявся ніяк цей колектив від професіоністського.

Виступали і господарі із невеличким дівочим вокальним гуртом «Цвітна полянка». Дівчата виконали низку українських пісень.

Симпатичний, малий танцюрист із села Щука зробив сміливий вступ для танцю, який талановито виконали танцювальні колективи цього села.

Танці охопили і кілька рухів з акробатики в сміливій удачі учнів пані Мар'яни Брашовяну.

На сцені появився колектив

ставити собі запитання: чому пісня звучить так гарно? «Ронянські голоси» – це колектив, який завжди приносить своєму рідному селу Верхній Рівні, що на Мараморощині, тільки радості та душевних задоволень, а сільським керівникам обов'язок нагородити такий колектив за його труд.

Виступ Хустського жіночого «Камертону» завоював увагу всієї публіки. Пісні, виконані жіночим вокальним квартетом, як професіонали, виконали низку українських пісень, дуже відомих слухачам, у чудовому виконанні, додавало чим більше

принесли глядачам частку з «торби» народних пісень рідного села. Вони, під акомпанемент акордионістів Петра Шушки та Миколи Сокача, виконали частину свого пісенного репертуару. Виступ жіночого гурту, яким керує Циля Шушко, дав глядачам змогу знаходитися в українському середовищі, де повно природи, повно народу, повно радості і повно оптимізму. Художній колектив, який весь час відновлюється, виконав низку українських народних пісень у такому ритмі, що весь час примушує слухача жити, рухатися, мріяти.

Здавалося, що пісенний репертуар закінчився, але це тільки на перший погляд, тому що він продовжився при спільнім обіді, на який запросили господарі. Тут уже змінилася «сцена» і змінилося виконання пісень, тому що вже не було диригентів. Кожен виконавець співав собі за своїм смаком. Треба негайно визнати, що на цій події весь час була присутня пані Любов Левицька, автор книжки «Роде мій прекрасний», у якій описано частину українського життя Банату. Пані Левицька весь час раділа разом зі своєю дочкою, що в її селі відбувається така чудова подія, яка переповнила її серце чудовими хвилинами події.

Після обіду художні колективи направилися до Тімішоари, де на другий день продовжували фестиваль, розуміється, перед іншими глядачами. Тут вони виступали у чудовому «Домі української культури», а потім на сцені Музею села і спеціально перед українською хатою.

Відносно дводенної події, яка відбулася у Кричові і Тімішоарі, треба визначити труд усіх тих, які виконали обов'язки фестивалю, але треба визначити негайно й керівника, який завчасно думав, творив різні варіанти і майстерно керував подією. Йдеться про пана Юрія Глебу, який провів невтомну працю так, щоби всі присутні були задоволені. Не треба забути допомогу, яку подала пані Ярослава Колотило і допомогу примаря священика Михайла Росохи з Кричова.

Іван ЛІБЕР

«Ронянські голоси», який завоював гучні оплески глядачів. Вони чудово виконали низку пісень на чотири голоси, а потім «Соколи» представили танці, міліметрично засвоєні виконавцями. Мішаний хор майстерно керований пані Джетою

краси і привело до того, що і глядачі пробували співати разом із «Камертоном». Такий виступ дає, напевно, ще більше розмаху панові Мішкові ступати на вищий ступінь своєї наполегливої праці в галузі виконання української пісні. Чудові,

Петрецькою, виконав гарні українські пісні на чотири голоси, що доказало в добрій підготовці колективу у вираженні тексту пісень, а особливо гармонії, яка додає ще більше краси пісні і примушує слухача

шовкові голоси членів «Камертону» примушують слухача ступати до «раю» української народної чи авторської пісні, де б він не знаходився.

На сцену вийшли також Корнуцельські «Барвіночки», які

650-річна ВЕРХНЯ РІВНА (1360-2010)

У суботу, 20 листопада, і в неділю, 21 листопада, у Верхній Рівні, що в Мараморощині, відсвятковано ювілейну дату – сповнення 650 років від документальної атестації існування нашого села. Звичайно, село існувало набагато більше часу раніше, коли, можливо, ще ніхто його не записував, але логічно виходить, що люди проживали на цій території багато років перед появленням вчених, письменних осіб, які це записали б.

постарався скласти і видати монографію під керівництвом пані Одарки Боут, д-ра. проф. ліцею «Фердинанд» із Сігету. Інші автори – спеціалісти з історії, географії, природознавства, філологи, вчителі і великий колектив простих осіб, а особливо старшого віку, які подали нам різні дані про історію села і віднайшли у своїх скринях предмети і одяг, які вироблялися і носилися у ті часи. Маємо жительку села, пані Анну Боботу, що сповнила 101 рік 1 червня цього року, – як

Наш хор, який начислює 61 рік існування, підготував спеціально пісню-гімн, яку публіка прийняла з великим захопленням і оплесками.

Я склала слова – «Рідне село», а пан Іван Лібер з Банату підібрав музику, і ми за один тиждень вивчили і дали людям нашу пісню.

Опісля на трьох мовах – румунській, українській, мадярській – звучали пісні, вірші і танці.

Як вийшло з слова учасників з нагоди 650-річчя Верхньої Рівни, всі висловили

«Ронянські голоси»

Виступ примаря Івана РОМАНЮКА

Можна сказати, що це було велике свято для нашого села, всі жителі його відчули і хотіли прямо брати участь у ньому. З цієї нагоди колектив добродушних людей, справжніх жителів, синів і дочок села,

живий документ, яка подала нам цінні дані зі свого життя.

На свято були запрошені офіційні особи з Бая Маре, Сігету, а з навколишніх українських сіл – артистичні формації.

бажання, щоб у цьому ж складі всі стрілися і на відзначення 700 років Верхньої Рівни.

Боже, поможи!

Марія ОПРИШАН
Фото: Іляна ДАН

Ювілейний XX Економічний форум

ТЕОДОР МЕЛЕШКАНУ: «УКРАЇНА – НАШ БЕЗПОСЕРЕДНІЙ СУСІД»

• **Віце-спікер Румунського сенату Теодор Мелешкану: «Україна важливіша для нас, ніж США, Росія та інші країни, тому що вона – наш безпосередній сусід»**

З 8 по 11 вересня ц.р. в Кричиці (Польща) відбувся ювілейний XX Економічний форум, на якому було обговорено перспективи та стратегії його роботи, питання бізнесу та кризової політики в умовах корпоративної відповідальності.

В роботі Форуму взяли участь: голова Європейської комісії Жосе Мануель Баррозо, президент Європейського парламенту Єжі Бузек, федеральний міністр внутрішніх справ Німеччини Томас де Мез'єр, президент Польщі Броніслав Комаровський, президенти країн Прибалтики, представники інших країн.

Учасником Форуму з боку Румунії був Віце-спікер Румунського сенату, голова комітету з національної безпеки, оборони і громадського порядку Теодор Мелешкану, який, зокрема, сказав: «Україна важливіша для нас, ніж США, Росія й інші країни, тому що вона – наш безпосередній сусід. Саме тому ми зацікавлені в зміцненні України, її впливу і ролі на міжнародній арені. Між Украй-

ною і Румунією відсутні розбіжності, суперечки, протиріччя,

Теодор МЕЛЕШКАНУ

навпаки – у нас є спільні інтереси. В Україні проживає румунська громада, і тому ми українці зацікавлені в розвитку України. Ми спостерігаємо за рішеннями України, проте визнаємо її право ухвалювати ті рішення, які будуть вигідні їй, чи то буде ЄС, НАТО чи будь-який інший союз. Ми завжди вітатимемо Україну як свого партнера. Така позиція Румунії викликана тим, що ми зацікавлені в Україні як у сильному сусідові і партнерові. І ми впевнені, що всі зміни і трансформації, які відбулися в Україні, сприятимуть нашому сусідству».

Екс-посол Німеччини в Україні Дітмар Штюдemann розповів таку «казку»: «Так само можна уявити молоду сором'язливу дівчину (Україну – н.а.), яка стояла осторонь в той час, коли Господь Бог роздавав свої дари іншим. Бог побачив цю дівчину і запитав, чому вона не підняла руку для того, щоб і її наділити частинкою цього світу. Вона промовчала, і тоді Господь сказав: «У такому разі, оскільки ти була такою скромною і не

Олександр ЧАЛИЙ

попросила в той час, коли просили решта, я дам тобі те, що зберіг і залишив для самого себе, – рай на землі». Сьогодні зі скромної сором'язливої дівчини Україна виросла в красиву, сформовану жінку, яка заявляє про свої права на частину цього світу, яка їй належить по праву. На мій погляд, наше завдання, завдання людей, які знаходяться за межами України, почути те, що говорить Україна, а також простягнути руку допомоги. Я вважаю, що, зрештою, результат буде оптимальним». Штюдemann додав: «Ми живемо в реальному світі, де присутні конфлікт ін-

тересів, заздрість, розбрати. Той рай, який дав Україні Господь, доводиться захищати, і мені здається, фонд (МФ «Єдиний світ») робить достатньо багато, щоб справитися з цією проблемою».

Колишній заступник глави Секретаріату Президента України і Посол України в Румунії, експерт Олександр Чалий сказав, що євроінтеграція не самоціль. Він уточнив: «Як було заявлено на дискусії, це інструмент внутрішньої модернізації України на основі європейських цінностей і принципів. У цьому контексті було поставлено три завдання: завершення угоди про асоціацію і подальша її імплементація; завдання створення зони вільної торгівлі з ЄС та завдання, пов'язане з упровадженням безвізового режиму між ЄС і Україною».

Щодо української геополітики О. Чалий оцінив: «Крім Москви, Вашингтона і Брюсселя, українська геополітика повинна орієнтуватися на нові центри розвитку, а це, насамперед, відносини з Китаєм, Індією та іншими країнами БРІК».

Делегацію України в роботі Форуму представили команди Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, а також члени Міжнародного Фонду «Єдиний світ» під керівництвом голови правління Едуарда Прутника.

І.К.

НАВЧАЛЬНА ПОЇЗДКА ДО РУМУНІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ КІЛЬКОХ УКРАЇНСЬКИХ МІНІСТЕРСТВ

7-13 листопада 2010 року 11 представників Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державного комітету Статистики України та різних державних і недержавних організацій соціального захисту провели в Бухаресті навчальну поїздку в рамках проекту, фінансованого Європейським Союзом: «Підтримка розробки середньострокової стратегії для поліпшення системи соціальних виплат».

8 листопада українська делегація зустрілася з працівниками румунського Міністерства праці, соціального забезпечення та сім'ї. Тема зустрічі: «Система соціального захисту та процес її модернізації», огляд соціальних послуг в Румунії: системи соціального захисту та системи соціальної безпеки й поділу праці між центральними державними самоврядними та недержавними установами.

9 листопада відбулася зустріч з представниками місцевого самоврядування Бухареста, на тему: «Місцеві органи самоврядування у сфері соціального захисту, рівні свободи, доступних місцевим урядам у питаннях планування та визначення пріоритетів політичного процесу на місцевих рівнях».

12 листопада українська делегація була прийнята представниками Міністерства Економіки і Торгівлі Румунії. Під час зустрічі обговорювалися наступні теми: «Фінансове планування соціального захисту», «Огляд ролі та функції прогнозування у фінансовому плануванні», «Роль середньострокових видатків національних та місцевих органів, влади і третіх осіб» та «Розширення ролі та функції компетентних органів, поділ праці серед них».

Протягом навчальної поїздки українська делегація зустрілася з представниками Громадської організації соціального розвитку, Асоціації інвалідів, Органу Управління Галузевої операційної програми, Розвитку трудових ресурсів, була гостею Союзу українців Румунії.

Михайло ТРАЙСТА

РОЗВИТОК ПРАВИЛЬНОГО ВИСЛОВЛЕННЯ УСНОЇ І ПИСЬМОВОЇ МОВИ УЧНІВ НА УРОКАХ ПЕРЕКАЗУ І ТВОРУ

(Продовження з попереднього числа)

У виборі текстів треба мати на увазі, щоб вони були доступними дітям, звичайними, ясними, різноманітними і написаними на такій мові, яку можна вживати як взірць висловлення. Старатися водночас, щоб сформувані навички так, щоб учні переказували прочитане, вислухане або спостережене власними словами, щоб переказ не був механічним відтворенням.

У творах учні висловлюють свої думки, свої почуття, свої власні враження. Твори зв'язані більше з творчою уявою учнів, вони дають чуттєвий відтінок, який зумовлює їх особливість.

В I-II класах (в добукварному періоді) треба слідкувати, щоб учні формували правильні відповіді на запитання вчителя, привчати учнів, щоб формували короткі речення за картинками, щоб переказували деякі спостереження з природи, різні події з життя; наприклад, «Осінь», «Перший день у школі». Пізніше на уроках переказу і твору – читати учням короткі і цікаві оповідання, казки, які учні могли б розповісти. Також для правильного висловлення і для розвитку пам'яті – давати учням короткі вірші вивчати напам'ять.

Далі, в II-III кл., необхідно закріплювати знання і навички, настановити, щоб учні

розуміли ясно і чітко головну ідею того, що вони мають розповідати. В III кл. – вимагати, щоб учні переказували коротко прочитане, подаючи істотне. Теж у цьому класі вивчаються складові елементи твору і необхідно при звичаювати учнів із дозуванням матеріалу, який вони хочуть передати писемно, і настоювати на тому, щоб висловлювалися ясними реченнями, логічно складеними, без повторень слів «і був, і пішов, і сказав» і т.д. Привчати учнів, щоб пізнавали, що головне і що другорядне в оповіданні.

В IV кл. робляться усні і письмові перекази, описи на основі спостережень властивостей істот і предметів, характеристика персонажів.

У систематичному розгортанні переказу і твору – поступово змонтувати вклад учителя, даючи можливість учням, щоб вони працювали більше самостійно, приділяючи велику увагу перевірці виконаних учнями робіт.

На письмові перекази і твори, особливо в IV кл., добре відводити по два уроки: один на підготовку робіт, на складання плану і усного переказу чи твору і урок на писання. Писемні перекази і твори дадуть учням багаті наслідки лише тоді, коли вони будуть достатньо підготовлені в усній мові.

Завдання, дані для самостійної роботи, повинні містити посильні труднощі,

подолання яких вимагає прояву певних вольових зусиль. Легкі завдання не сприяють виробленню творчих навичок самостійної праці, не розвивають мислення, не гартують волю. Не слід давати для самостійної праці недоступний матеріал, яким учні зовсім ще не володіють.

Самостійна робота є ефективною формою навчання лише тоді, коли вона практикується систематично.

Самостійна класна і домашня робота нерозривно зв'язані між собою, доповнюють одна одну. Домашні завдання – необхідний і важливий стан усієї навчальної роботи. Без них не можна виробити в учня вміння працювати з підручником, словником, прищепити міцні орфографічні навички, не можна писемно переказувати чуте і розповідати про побачене.

Самостійна творча робота учнів організовується учителем і проходить під його керівництвом. Учитель – керівник і організатор праці учнів. Він направляє формування свідомого світогляду, дбає про розвиток уваги, мислення і пам'яті учнів, формування їх вільних якостей для розширення, поглиблення і зміцнення знань на здобування активності, ініціативи, творчих навичок.

Марія КІМΠΑН,
вчитель-пенсіонер с. Кричунів
повіту Марамуреш

КНИЖКОВА ЯРМАРКА «ГАУДЕАМУС» - XVII-ий ВИПУСК

Протягом 5 днів у місяці листопаді в експозиційному павільйоні РОМЕКСПО міста Бухарест відбувся XVII-ий випуск книжкової ярмарки Гаудеамус – 2010 р. Цього року, на запрошення Департаменту міжетнічних відносин і видавництва Критеріон, СУР представив на книжковій виставці різноманітну палету книжок.

На українському стенді були представлені здебільшого книги, видані українською та румунською мовами, 2010 року.

З-поміж книжок, виданих СУР, фінансованих Урядом Румунії, на виставці можна було побачити: *Кобзар* Тараса Шевченка; *Просвіт*. Антологія короткої української прози з Румунії; упорядкування, передмова та дані про авторів - Миколи Корсюка; *Люблю тебе, Гуцуліє*, збірник українських гуцульських пісень, зібраних та упорядкованих Юрієм Чигою;

Глиняна мисочка Марти Боти, «Сміються, плачуть солов'ї...» (літературні портрети) Івана Ковача; *45 років з українським пером* Михайла Михайлюка; *Кладка* Михайла Трайсти та інші.

Починаючи з цього року, на книжковій ярмарці «Гаудеамус» організатори запрошуватимуть і почесних гостей. Перший гість, запрошений цього року, – це країна Бельгія у особі Жака Дюбуа, відомого у румунській культурі як філолога, викладача сучасної літератури і соціології Університету Liege, автора багатьох наукових робіт визнаних в міжнародному масштабі.

На книжковій ярмарці «Гаудеамус» книголюби мали нагоду придбати останні видання, побачити гарні картини і одержати інформацію про СУР.

Роман ПЕТРАШУК

Книжкова виставка СУР
Фото автора

Від Посольства України в Румунії

Делегація України – на Бухарестському саміті з питань Дунайського регіону

Делегація України на чолі з Міністром регіонального розвитку та будівництва України Володимиром Яцубою взяла участь у Бухарестському саміті з питань

гетичних зв'язків, охороні навколишнього середовища, збереженню водних ресурсів, зміцненню соціально-економічного та людського розвитку, а також інституційного потенціалу в регіоні.

Дунайського регіону, що відбувся 8 листопада ц.р. у Бухаресті.

Обговорювалися питання, пов'язані з реалізацією майбутньої Стратегії ЄС для Дунайського регіону, зміцненням співпраці на регіональному рівні та розвитком співробітництва Євросоюзу з державами Дунайського регіону, які не є членами ЄС, для більш широкого і послідовного досягнення та реалізації європейських принципів та цінностей. Окрема увага приділялась обговоренню перспектив розвитку транспортних та енер-

гетичних зв'язків, охороні навколишнього середовища, збереженню водних ресурсів, зміцненню соціально-економічного та людського розвитку, а також інституційного потенціалу в регіоні. У своєму виступі В. Яцуба наголосив на важливості надання Україні практичних можливостей повною мірою скористатися інструментами політики регіонального вирівнювання, доступними як для держав-членів, так і кандидатів і потенційних кандидатів на членство в Євросоюзі.

Глава української делегації також відзначив, що успішна імплементація Стратегії вимагає рівноправної участі усіх держав Дунайського регіону (як членів, так і нечленів ЄС) у відповідних процесах, включаючи доступ до усіх наявних та майбутніх джерел фінансування відповідних програм та проектів.

За підсумками роботи учасники схвалили Політичну декларацію Бухарестського саміту з питань Дунайського регіону.

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ ВІТАЄМО ВАС!

– Марту БОТУ (7 листопада 1943 р.) – відому українську письменницю для дітей, автора збірок оповідань «Сонячний промінець» і тільки-що появленій збірці «Глиняна мисочка». Народилась пані Марта Бота у гарній українській сім'ї – священика Русинка в Україні. Закінчила пані Марта українську педагогічну школу у м. Сігеті, Мараморощина. Працювала з самого початку у Верхній Рівні, аж до виходу на пенсію. Виховала багато генерацій учнів, прищепила їм любов до української мови.

Здоровимо з гарним літературним успіхом!

– Марію ЧУБІКУ (25 листопада 1946 р.) – випускницю Сігетської української педагогічної школи, автора збірок оповідань і віршів для дітей «На крилах дитинства», збірника народних пісень «Ой у Лузі в лузі» і «Дитинства очі волошкові».

Народилась пані Марія Чубіка в гарному українському селі Луг над Тисою, Мараморощина, пропрацювала ціле життя в українському селі Вишавська Долина. Після виходу на пенсію разом із сім'єю перейшла жити в рідне село.

Дальших літературних успіхів!

Довгих років, міцного здоров'я, молодості, сили і багато успіхів на літературній ниві Вам, дорогі наші ювілярки!

НА МНОГІ ЛІТА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР!

Лара КУЧУРЯН (Чернівці)

Синтаксис нарису «Віщуні» Ольги Кобилянської: адекватність та варіантність структур у перекладі румунською мовою

9 листопада 2010 р. в Сучавському університеті ім. Штефана Великого відзначено десятиріччя від заснування українського відділення на філологічному факультеті цього вищого навчального закладу.

З цієї нагоди відбувся Міжнародний науковий симпозіум «Ольга Кобилянська», в якому взяли участь відомі фахівці з української літератури, мови та історії з Румунії і Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (Україна).

Нижче подаємо доповідь пані Лари Кучерян, з якою вона виступала на симпозіумі.

Іван РОБЧУК

Переклад – це надійний спосіб прокладання мостів взаєморозуміння між різними націями і народами. Він постійно служить збагаченню людських потреб у галузі культури і духовності. Коло теоретичних та практичних проблем, пов'язаних з його статусом і роллю в розвитку сучасного суспільства, надзвичайно широке.

Досліджуючи мову перекладів, тобто мови оригіналу (МО) та мови перекладу (МП) в лінгвістичному аспекті, отримуємо можливість краще вивчити не лише словниковий склад кожної мови, але й характер їхніх граматичних систем і можливості та особливості синтаксичного структурування, виявити формально-семантичні співвідношення двох чи більше мов (у даному випадку української та румунської), які мають за мету відтворити той самий денотат (референт) чи ту саму семантичну пропозицію.

Предметом наших зацікавлень послужив синтаксис нарису видатної української письменниці Ольги Кобилянської «Віщуні» та його перекладу румунською мовою «Vestitorii de gele», здійснений румунським письменником Буковини – Мірчею Лютиком, у творчості якого особливе місце посідає художній переклад.

Ольга Кобилянська – майстер соціально-психологічної прози. Вона народилася 1863 року в містечку Гура-Гумора Кимполунзького повіту (Південна Буковина) в сім'ї дрібного службовця. Проживала разом із рідними в Сучаві, Кимполунзі, а також в селі Димка (Трестіані) в Північній Буковині та місті Чернівцях, де й померла в 1942 році. Писала Ольга Кобилянська німецькою та українською мовами, хоч знала ще й польську та румунську, й зафіксувала у своїх художніх творах чимало запозичень з інших мов. Своєю творчістю Ольга Кобилянська розширила інтернаціональні обрії вітчизняної прози, сприяла виходу української літератури на європейський та загальносвітовий рівні. Вона переклала німецькою мовою окремі твори Т.Шевченка, Марка Вовчка, Леся Мартовича, Олени Пчілки, Василя Стефаника, Лесі Українки. У нарисі «Віщуні», який був відібраний для перекладу румунською мовою та вміщений у хрестоматію прози для дітей та юнацтва «Зоряний дощ» (упорядкування та переклад румунською Мірчі Лютика), письменниця „з особливим талантом психологічного прозріння розкриває найтонші

почуття бідної дівчини-падчерки, яка всім своїм ніжним еством вірує в чудотворну силу Божої Матері» [2, с.234].

Об'єктом наших спостережень є можливості синтаксичного структурування у тексті нарису Ольги Кобилянської «Віщуні» простих, ускладнених та складних речень в українсько-румунських паралелях. Переклад Мірчі Лютика послужив надійною основою для спостереження над адекватністю перекладу на рівні синтаксису.

Бюст Л. Українці в Гура-Гуморі

Проблеми адекватної передачі тексту оригіналу мовою перекладу завжди перебувають у полі зору дослідників, правда, порівняно рідко, коли йдеться про неспоріднені мови, якими є, наприклад, українська та румунська. Перед тим, як приступити до висвітлення теми дослідження, необхідно уточнити значення понять „еквівалентність”, „адекватність” та „варіантність”. Адже процес перекладу, як перетворення одиниць структури мови оригіналу на одиниці структури мови перекладу, становить між цими одиницями відношення еквівалентності, адекватності чи варіантності.

Відомо, що при перекладі абсолютної тотожності між оригіналом і перекладом досягти неможливо. Їх тісний зв'язок, як у плані змісту, так і в плані вираження, позначають термінами „еквівалентність” або „адекватність”. Ці терміни нерозривно пов'язані між собою, у перекладі з латинської

мови означають «так само». Проте через їх складність та багатогранність у різних працях з перекладу помітні серйозні розбіжності щодо їх визначення. Наприклад, німецький дослідник В.Коллер пише, що терміни «aequivalenz» (нім.) / «equivalence» (анг.) є багатозначними. Вони містять такі значення, як змістова, текстуальна, стилістична, експресивна, комунікативна й прагматична подібність оригіналу та перекладу; також містять подібність ефекту, спрямованого на реципієнтів оригіналу та перекладу [4, с.135].

Деякі дослідники називають здатність тексту перекладу відобразити оригінал „адекватністю”, інші – „еквівалентністю”. В українській мові під „еквівалентністю” розуміють властивості за значенням прикметника „еквівалентний”, тобто рівноцінний, рівнозначний, який повністю замінює що-небудь [1, с.265], а термін „адекватність” передає поняття правильного відтворення в уявленнях, поняттях, судженнях, об'єктивних зв'язків і відношень дійсності [6, с.270]. Як бачимо, ці терміни не є дублетами, тому їх співіснування не тільки допустиме, але й доцільне. Для того, щоб вони могли співіснувати в межах однієї теорії, треба чітко розмежувати їх понятійні сфери вживання. У даному дослідженні ми дотримуємося концепції А.Д.Швейцера, який зауважує: «Якщо еквівалентність відповідає на питання про те, чи відповідає кінцевий текст вихідному, то адекватність відповідає на питання про те, чи відповідає переклад як процес певним комунікативним умовам» [7, с.95]. Іншими словами, еквівалентність зорієнтована на результат перекладу, на відповідність тексту перекладу певним параметрам оригіналу, тоді як адекватність пов'язана з умовами здійснення міжмовного комунікативного акту.

Щодо терміна «варіантність», то він у перекладацькій практиці вживається рідше, ніж у власне лінгвістичній. Оскільки перекладач не завжди має змогу дослівно передати всю систему значень, які лежать в основі вихідного твору, чи, наприклад, виокремити тільки необхідну інформацію з тексту, що має для адресата значення „номінативного документа”, перекладач змінює функціональне значення вихідного тексту і отримує інший «варіант» щодо оригіналу [3]. Отже, термін „варіантність” у перекладацькій практиці означає невідповідність, розбіжність, відмінність у формі та змісті тексту перекладу щодо тексту оригіналу. Проте цей же термін у власне лінгвістичному (синтаксичному) аналізі адекватності перекладу вживається досить часто. У синтаксичному плані під терміном „варіантність” розуміють невідповідність структури (форми) речення мови перекладу структурі (формі) речення мови оригіналу. У таких реченнях зміст зберігається, тому переклад вважають адекватним, а структура (форма) речень змінюється відповідно до мовних норм мови перекладу.

(Далі буде)

Другові українців

Проф. Онуфрію Вінцелеру – 80

На початку жовтня колеги з Клузького університету ім. Бабеша-Бойоя, представники Союзу українців Румунії та чисельні гості як з країни, так і з-за кордону, були присутні на святкуванні 80-річчя унів. професора Онуфрія Вінцелера.

Якщо для румунської громади внесок Онуфрія Вінцелера відомий та дуже важливий, для уточнення хочу сказати, що впродовж років паралельно з дидактичною діяльністю він був зацікавлений проблемами лексики та лексикографії і видав чимало словників антонімів, омонімів, синонімів, неологізмів, опублікував студії з ономастики, етимології, граматики та лексики, то не меншу роль він зіграв і для української громади.

В чому ж полягає його заслуга перед українцями? Розмовляючи з його давнім другом та колегою, викладачем української літератури Клузького університету ім. Бабеша-Бойоя Іваном Семенюком, а також документуючись з румунської преси, можна сказати, що найбільшою заслугою Онуфрія Вінцелера можна вважати заснування Культурного товариства “Румунія-Україна”, головою якого він є, а заступником – Іван Семенюк.

Професор Онуфрій Вінцелер розповів мені, що заснування цього товариства завдячилося в першу чергу визначному українському філологу Університету імені Тараса Шевченка Станіславу Семчинському, який в 1993 році заснував товариство дружби “Україна-Румунія” і запропонував Онуфрію Вінцелеру заснувати аналогічне товариство і в Румунії. Але в ті часи відносини між Україною й Румунією не були досить сприятливими, тож відкриття такого товариства в ті часи було нелегкою справою. Аж поки Онуфрій Вінцелер не запропонував Івану Семенюку залучитися до неї. Ось так, майже 15 років тому, було засноване Культурне товариство “Румунія-Україна”, метою якого була культурна діяльність, просування й підтримка української культури на території Румунії.

Іншим великим досягненням професора Вінцелера, голови Культурного товариства “Румунія-Україна”, є те, що його засновники прагнули заснувати й українське відділення в рамках кафедри славистики Клузького університету. І це їм вдалося завдяки колишньому ректору й міністру Андрею Марги. (Виконав роботу щодо цього тодішній радник міністерства І. Ковач). Саме Онуфрій Вінцелер був тим, який від імені Товариства “Румунія-Україна” підписав офіційне прохання про заснування цього відділення. І це досягнення Онуфрія Вінцелера має подвійну

роль для просування і зміцнення української культури. По-перше, українські діти, особливо вихідці з Мараморощини, мають ще одне відділення по вивченню української мови й літератури, яке знаходиться набагато ближче й доступніше для них, ніж Бухарестське відділення, що сприятиме не тільки здобуттю вищої освіти

Професор Онуфрій Вінцелер з донькою та сином

серед українських дітей, а й допоможе понести далі дух українства та зберегти українську культуру. Бо ж не можна

Професори Іван Робчук, Онуфрій Вінцелер, Володимир Антофійчук, Іван Арделян, Іван Семенюк

заперечити такі слова: “Можна втратити все – землю, волю, майно, розсіятися світом і залишатися живим народом, доки збережена мова, душа народу. Хочеш зберегти народ – бережи мову”. А по-друге, заснування українського відділення стало початком співпраці між Клузьким університетом та університетами України, а саме Чернівецьким, Київським та Ужгородським, з якими було заключено договори про співробітництво і чий викладачі деякий час викладали в Клузькому університеті українську мову, проводився обмін студентами, було надіслано чимало підручників та книг, необхідних для успішного вивчення української мови й літератури тут, в

Румунії. Та співробітництво між Клузьким та українськими університетами не завершується на цьому – педкадри Клузького УББ друкують свої праці в спеціалізованих журналах та збірниках університетів України, а їхні колеги з України, в свою чергу, друкують рецензії, статті та студії в публікаціях кафедри слов'янської філології. Крім цього, вони беруть участь на симпозіумах та конференціях, організованих університетами України та Румунії.

Присутній на святкуванні доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури філологічного факультету Чернівецького НУ Володимир Антофійчук передав вітання від імені ректора Чернівецького університету професора Степана Мельничука, декана філологічного факультету Бориса Бунчука і всіх вчених-славистів Чернівецького університету. А ще він додав, що 4 жовтня 2010 року Чернівецький університет святкує своє 135-річчя і є знаменним те, що саме в цей день і професор Онуфрій Вінцелер святкує своє 80-річчя. Він наголосив на тому, що Чернівецький університет має особливу повагу до професора Онуфрія Вінцелера і додав, що кілька років тому під керівництвом професора Онуфрія Вінцелера та його власного була виконана докторська дисертація, яка увійшла в історію Чернівецького університету, тому що це було вперше, коли однією дисертацією керували два вчених з різних університетів, різних країн.

На цій урочистій зустрічі був присутній і перший заступник Голови СУР-у, редактор газети “Curierul ucrainean” Іван Робчук, який від імені Союзу українців Румунії та свого власного привітав ювіляра і вручив йому почесну грамоту, а також передав привітання від Посольства України в Румунії, представники якого не змогли бути присутніми на цьому святкуванні.

Ще багато теплих слів було сказано про Онуфрія Вінцелера його колегами, друзями, співпрацівниками, і всі вони наголошували на гарних людських якостях ювіляра, на його величезній енергії, яка б'є ключем і спонукує його й далі працювати і творити. І ми також бажаємо професору Онуфрію Вінцелеру залишатися й надалі таким же веселим, життєлюбним та працьовитим ще багато років! Він дійсно був і залишається другом українського народу в Румунії, тому що був поруч з українською меншиною і допоміг їй саме тоді, коли вона потребувала цього найбільше, підтверджуючи ще раз прислів'я “Prietenul la nevoie se cunoaște” (Друга знати в біді).

Людмила ДОРОШ

ЧИ НЕ ВСЕ – ПРО ХРАМ ЦЕРКВИ В БАНАТСЬКІЙ СОЦІ

Як і минулими роками після заснування парафії української православної церкви в селі Сока, так і цього року тут пройшло 19 вересня свято Храму Рождества Діви Марії по старому стилю. Кожного разу протягом 8 років від заснування цієї парафії, свято зростало з року в рік, почавши від, так кажучи, «зеленої трави», коли тут ще не було нічого для богослужіння, а тільки молодий священник та пару свідомих українських сімей. Тепер, за короткий час, ситуація змінилася цілковито. Під проводом молодого пароха отця Василя-Християна Арделяна вже побудована церква, в котрій розпочався роспис, побудувався парохіяльний дім, число парафіян зросло вже на понад 80 сімей, і так парафія прогресує з дня на день, і вже пригортається до посвячення церкви та парафіяльного дому.

Трудно для нас, які приходимо раз у рік до Соки на храм церкви, зрозуміти це, так сказати, чудо, яке сталося тут, як жменя людей змогла за такий короткий час зробити так багато!? Пояснення в тім, що ці християни краснянського походження з Мараморощини, дуже вірні та щирі люди, які в минулому терпіли багато, бо були позбавлені 30 років того, що найбільше потрібно кожній христинській людині – церкви на рідній мові. За це Бог їм приділив молодого священника, який по своїх родичах – діда та прадіда – походить також із Красного. Цей священник знайшов тут свою першу духовну любов і так щиро та кріпко пов'язався з цими людьми, що вже відчужитися не можливо. До того, Бог прилучив до них людину – пана примаря Корнела Тоцу, який допоміг церкві, як ніхто інший, і таким чином заслужив собі велику симпатію та пошану у людей, а у Бога – благословіння.

Цього року – 2010-ого – святкування Храму церкви відбулося, як ніколи дотепер, бо цим разом почесними гостями не були тільки християни із сусідніх українських парафій, але й гості із села Красний, що на Мараморощині, які прибули сюди у величезній кількості автобусом, щоб відвідати своїх колишніх односельчан та побачити власними очима все те, про що дотепер лишень чували. Красняни прибули до Соки в суботу опівночі, й тут на них нетерпеливо чекали всі сокани. Зустріч була надзвичайно емоційна.

На другий день – у неділю – почали надходити паломники із сусідніх сіл, яких, сокани щиро вітали із процесією.

На Богослужіння були запрошені українські священники з Банату, поруч яких

служили і два румунські та сербський. Собором священників проводив Преподобний отець Ілля Албічук – Протоіерей

Української Православної Церкви Банату. Відповіді на Св. Літургії цим разом давав церковний хор із Красного під проводом дяка Нікушора. Всі присутні християни переживали все це у величезній задоволенні і душевній напрузі.

Проповідь храмового святкування виголосив підписувач цих рядків священник-пенсіонер Іван Арделян із Марамороського Бистрого – батько пароха Соканської церкви. Богослужіння було закінчене проповіддю отця Протоіерея Іллі Албічука,

який із пафосом, що його характеризує, прекрасно говорив до вірників про Храм Божий, яким є ми, християни (ІКор.6,16), яким є Церква і яким була Пречиста Діва Марія, носячи Бога-Сина у своєму лоні.

Опісля відбувся обхід церкви та мирування. Отець-парох подякував усім, найперше священникам, краснянському хорові, протесіям та всім учасникам храму, і запросив усіх до трапези-обіду, який приготували добрі господині. І тут, у залі культурного дому, при обіді, чудово, з ентузіазмом говорили: священник румун Георгіе Пушкашу, пан примар Корнел Тоца, пан Мочерняк Н. із Красного, з ініціативи якого відбулася ця зустріч між краснянами та їх «діаспорою» - соканами. Ряд промов-тостів продовжив отець-протоіерей Ілля Албічук, який своїми словами підняв на ноги всіх присутніх із їхніми щирими оплесками, гратиліючи отця пароха, пана примаря, всіх церковних радників та всіх вірників-соканців. Отець-протоіерей додав, кажучи, що зробить все, що треба, щоб на посвячення церкви пан примар К. Тоца за його постійну підтримку та допомогу був нагороджений Патріаршим Хрестом для мирян.

На храмовий день припадає і день народження добродійки, дружини отця-пароха – Ралуки-Олени. І цим разом господині парафії приготували гарний торт для добродійки, і в співі «Многая літа!» обдарували її дарунками та квітами. Ініціаторка цього моменту, як кожного разу, була пані Анішоара – голова церковного жіночого комітету.

Після обіду відбувся коротенький, але гарний концерт українських пісень і танців, «ведетою» якого була група краснян під проводом пана Мочерняка.

Опісля до пізньої ночі відбулася забава під проводом талановитого скрипаля Івана Бочкорєка із Бистрого.

На другий день рано гості з Красного почали сходитися до автобуса, щоб вертати додому, але довгий час треба було почекати, бо легіні та дівчата краснянські завели на дорозі, у центрі села, другий концерт під проводом скрипаля Бойчука, якого ні в Краснім, можливо, ще не було дотепер. Знову зійшлося все село, навіть і серби, але вже не з тією радістю, як передсноті, але із сльозами в очах, бо вже треба розлучатись. І справді, розлука була сумна, але лишень на хвилину-дві, бо пан Мочерняк пообіцяв, що неодмінно поїздка повториться.

...І автобус поволі рушив з місця, прямуючи до Марамороша, до села Красного...

Іван АРДЕЛЯН,
священник-пенсіонер
Фото автора

ЦІННУ КНИГУ М. ПАВЛЮКА ТА І. РОБЧУКА «УКРАЇНСЬКІ ГОВОРИ РУМУНІЇ» ТРЕБА Б ПЕРЕДРУКУВАТИ...

Для видання книги «Українські говори Румунії» спричинилися такі наукові установи, як: канадський Інститут Українських Студій, Наукове товариство імені Шевченка в Америці і Інститут Українознавства імені Крип'якевича Національної Академії Наук України; а про значення цієї книги пишуть в передмові автори книги професор Микола Павлюк і Іван Робчук: «Книга має велике значення для української діалектології, історії мови та культури мови загалом». Здавалось би, що книга відноситься суто до спеціалістів мовників, а впершу чергу викликає інтерес діалектологів.

Переглянувши тексти, зібрані в книзі «Українські говори Румунії», переконуємось в тому, що книга може послужити цінним джерелом для праці широкого кола людей, а саме викладачів, і не тільки мовників.

В книзі зібрані тексти з 4-х околиць Румунії, де компактно проживають українці, а саме з: Мараморощини, з Сучавщини, з Добруджі і Банату і вони (тексти) відтворюють багату позамовну культуру і побутову інформацію. Тексти служать свідченням про різноманітність культури життя, відтворюють цілісні картини традиційної культури нашої меншини: народний календар, обряди, вірування, побут, виробничі процеси, історичні події тощо.

Так як життя швидкоплинне, а прогрес проникає навіть в найдаліші села, в наші дні поступово зникли і зникають деякі елементи і процеси з культури життя, як і процес обробки конопель (і з конопель), полювання,

орання волами, зникли частково, чи цілком, звичаї, зв'язані зі сватанням і деякі етапи весілля, вечорниці, ткання білизни в річці, проводи рекрутів, способи обробки землі.

Цікаво дізнатися з текстів про основні спільні заняття в усіх чотирьох згаданих околицях і зв'язані із заняттями прилади, як: орання, сіяння, жнива, збирання врожаю, сорти зернових культур, овочів, фруктів, скотарство, вироблення бринзи, урди. Говориться теж про рубання дерева,

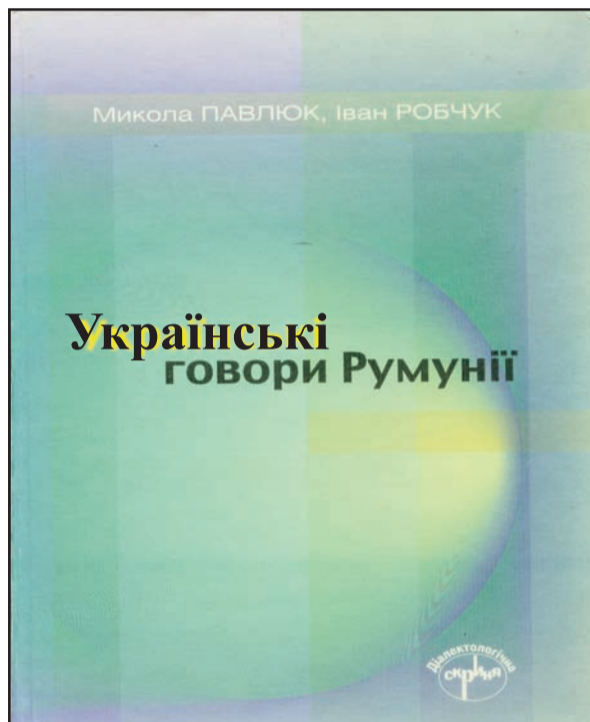
(тексти з села Карайман) основним заняттям було рибальство, способи лову риби і готування їжі з риби.

Описується господарське знаряддя для всіх робіт і кухонне начиння. А скільки з наших дітей (навіть молоді) не бачили на власні очі: тіпалку, диргунку, кросна, кужіль тощо. Описані в текстах широконоародні звичаї: храм церкви, побудова церкви, весілля, христини, поминки за мертвим, Великдень, Різдво і т.д. Говориться й про те, що основну роль в домі посідала жінка: варила їжу, пекла хліб, ростила дітей, затримувала чистоту і порядок в хаті, прала білизну, шила, ткала, пряла, плела, вишивала. Часто поралась й біля хати, на городі і на полі.

З текстів впливає інформація про історію наших сіл, їх розташування, назви, топонімічні назви, легенди про різні місця, часто-густо старики розповідають про військо, про першу і другу світові війни. Так, прочитавши різні тексти цієї цінної книги, мимобіж догадалися, що вони можуть послужити джерелом для викладання живої історії (уроки, що повинні вплітатися в загальну історію), для викладання географії і, найбільше, для викладання краєзнавства. Якщо б викладачі використали дані з згаданих текстів, теж дані з книги В. Ріцька «Трилогія життя», і з докторської роботи В. Куреляка «Українці румунської Мараморощини», то могли б справитися із своєю роботою й без, покищо, відповідного підручника.

А щоб книга «Українські говори Румунії» знаходилася в кожній шкільній бібліотеці, її треба передрукувати.

Юлія ГРІНЬ-АРДЕЛЯН

транспортування його на призначене місце, сортування, будування хати, хліва, оборога, шопи і т. д. Садівництво, землеробство й скотарство посідали основну роль в житті нашого населення.

Цікаво дізнатися й про деяку відмінність в заняттях. Так, в Добруджі

Павло ШОВКАЛЮК

ПРОЛОГ І ЕПІЛОГ

Благословен цей рік, багатий
На свята визначні мої,
Життями нам – вже сімдесятий
Й піввіковий – в нашій сім'ї!

Мені минало сімдесятий, –
Повірити ніяк не зміг,
Як стільки порошу узяти
Вдалось підошвам моїх ніг?

Куди тече пісок сипучий,
Немов розвіяний в світ дим?..
Чому ж так тяжко, так болоче
Згадать, як було молодим?

Судилось, мила, нам вбоїм
У дереві замуруватись,
Й під непокинутим в гнізді
Кільцями стовбура з'єднатись.

Кружляє в стовбурі оцім
Віднині коло п'ятдесяте.
...Та першому у іншим з ним

В цей день судилось обручатись!

*На роздоріжжі будніх днів
Я час збираюся піймати
Й наповнити ним кишені,
Всесвітом скрізь порозкидати...*

*Щоб не числив роки слідами
Ані тобі, ані мені,
Все розтягаючись між нами...*

*Між нами – час! Однак любов
Не виганяє він, завзятий,
Хоч вже й до тебе, ось, прийшов,
Дружино любя, сімдесятий!*

*Хвалю двітисячідесятий
Від серця щирого тебе, –
Лети ж у далі ти крилаті
І піднімайся до небес!*

ЛИСТ

*Роздзвонився раз із СУР-у
Оголошенням дзвінок,*

*Закликаючи на конкурс
Малювання діточок.*

*Квапилася рисувати
Із талантом дітворя,
Бо з малюнками змагались
Наближалася пора!*

*З світу різнії пригоди
Фарбували малюки,
Сподіваючись на призи
Й нагородження знаки.*

*Але ж, де дітям дізнатись,
Хто там виграв, хто програв,
Як ніякі результати
СУР ще не повідомляв?*

*То ж, найвний, Вас питаюсь:
«Можете мені сказати –
«Дзвоник» в цьому винуватий,
Чи вкраїнський патріот?».*

З пошаною,
Павло ШОВКАЛЮК

Даніель ГРИНЧУК

ВИКЛИКИ СУСІДСТВА: УКРАЇНЦІ БУКОВИНИ В СКЛАДІ РУМУНСЬКОГО КОРОЛІВСТВА (1918-1940 рр.).

■ КОРОТКИЙ ВИКЛАД АВТОРА

(Продовження з попереднього числа)

У контексті специфічних метаморфоз центрального та східноєвропейського простору народилася незалежна українська держава, яка природним чином, з самого початку встановила дипломатичні стосунки з Румунським королівством.

Інтерес румунів та українців до встановлення чесних стосунків, спрямованих на взаємне визнання двох державних реалій, став доречним і корисним демаршем для всього центрального та східноєвропейського регіону. Костянтин Мацієвич, український дипломат, акредитований у Бухаресті, висловив королю Фердинанду I Гогенцоллерну та Йону І.К. Бретіану наміри та сподівання Української Народної Республіки на встановлення відносин добросусідства і співробітництва з Румунським королівством. Уряд Румунії був зацікавлений в існуванні української незалежної держави перед небезпечним сусідством з Росією (Радянським Союзом), відкинувши через це пропозицію другої Польської республіки взяти участь в можливому розподілі української території.

Ефемерне існування Української Народної Республіки та перейняття влади радянськими силами вплинуло і на ситуацію українців, що мешкали на території Великої Румунії, інтереси яких, навіть якщо усередині були захищені політичними лідерами, пресою та Лігою Націй, захищали різні організації та спілки, що діяли за кордоном (найпотужнішою з яких була та, що діяла в Манітобі, Канада). Процес консолідації румунської держави був дуже комплексним, у ньому не бракувало напруження, звинувачень, суперечок та ідеологічних або просто політиканських дебатів. За цих умов, на тлі певних коливань та постійних дебатів щодо модернізації румунської держави, а також її еволюції в загальноєвропейському контексті, відбувся комплексний процес інтеграції національних меншин у Румунському королівстві, дуже чутливий процес, що перебував під постійним наглядом міжнародних установ, котрі відповідали за дотримання і захист прав національних меншин. Велика Румунія стикалася з проблемою інтеграції своїх національних меншин у державі, що була побудована за етноцентристським зразком, реальність, що вплинула на співвідношення більшість/меншість, а цю ситуацію слід розглядати в центрально- та східноєвропейському контексті (Польща, Чехословаччина, Угорщина, Болгарія, Сербсько-хорватсько-словенське королівство/Югославія, Греція тощо).

Зосереджені в північно-західних повітах

колишньої Буковини на кордоні з Польщею та Радянським Союзом, українці перебували під постійним наглядом румунської спецслужби "Сигуранца", а також Жандармерії, оскільки вважалися загрозою для безпеки румунської держави. Цей погляд поділяли й видатні політичні діячі в історичній Буковині на чолі з Йоном Ністором, що вплинуло на поведінку румунської влади з найбільшою етнічною громадою в колишній історичній Буковині. Ставлення українців до румунської влади було холодним, вони часто відмовлялись використовувати румунську мову (щоправда, ані румунська влада не надала їм надто багато можливостей використовувати рідну мову у державних закладах). Невдоволення, висловлені різними постатями та українськими політичними лідерами, були викликані суттю та наслідками заходів, вжитих румунською владою, зокрема, щодо освіти рідною мовою, релігії, політичного представництва, дуже важливих питаннях, тісно пов'язаних з просуванням національної ідентичності.

Законодавча база, прийнята Румунським королівством в галузі інтеграції національних меншин з 1918 по 1939 рр. була основана на положеннях Договору про нацменшини, підписаного румунським урядом 9 грудня 1919 року, та розвинута у відповідності до тогочасних міжнародних регулювань. Застосування цих положень підпало під критику українських громад, які звернулися до міжнародних організацій - Ліги Націй через Комітет Трьох - або обрали варіант направлення звернень до уряду чи окремих міністрів у Парламенті Великої Румунії. Буковинські українці скористалися законною та виправданою можливістю створювати політичні партії та, відповідно, обирати і направляти своїх представників у Парламент. Це було одним із позитивних елементів дотримання прав національних меншин у Великій Румунії, але були й явища, специфічні інтеграції, що відповідали «процесу швидкої румунізації» національних меншин, котрі створювали

більшість населення в історичній Буковині. Відсоток українців у румунському просторі, однак, постійно зменшувався - перепис населення від 29 грудня 1930 року підтверджує цей факт - і таким чином демографічні аргументи, специфічні 1918 року, ставали все менш переконливими.

Націоналізм - це явище, що мало важливу роль у будівництві держав, специфічних 1918 року на сході і південному сході Європи, відігравши таким чином важливу роль у подіях, менталітетах та політичних промовах Великої Румунії. Інтеграція українців у Румунське королівство стала справжнім викликом для румунської влади, зокрема з огляду на відсоток, силу та ревізійністський вплив цієї великої громади, що складала більшість у колишній історичній Буковині, спричинивши цілу низку заходів щодо утвердження румунської ідентичності. Промова румунських властей, основана на потребі інтеграційного етноцентризму та заохочена централізаційною політикою, завдала удару по чутливих точках української громади в Буковині, яка в перші роки після 1918 року втратила зв'язки з її найбільш репрезентативними лідерами, а пізніше з рідною державою, що була розподілена між Радянським Союзом, Польщею, Чехословаччиною і, частково, Угорщиною. Парламентська діяльність своїх лідерів, їх розподіл по різних партіях та політичних силах, які входили до Парламенту Великої Румунії, виникнення газет, які висвітлювали проблеми, інтереси, думки, невдоволення української громади в Буковині, а також навчання рідною мовою (навіть якщо це не задовольняло повністю потреби української громади загалом), сприяли покращенню ситуації. Українські греко-католицькі та православні священики, політики та інтелігенція зберегли тісні зв'язки з українською діаспорою в Канаді, створюючи тиск на заходи румунських властей та маючи різні форми реакції (звернення до парламенту або листи протесту тощо). Таким чином буковинські українці змогли висловити свої невдоволення та вимоги у тісному зв'язку з політикою, утвердженою румунською владою. На відміну в галицького простору, що перебував під польською владою, у Буковині українці не вдалися до насильницьких проявів у відносинах з румунською владою. Рішення, що були прийняті румунською владою вписалися в існуючі демократичні рамки, зі всіма тодішніми недоліками, дуже важливий аспект відносно стосунків, а особливо атмосфери, специфічної історичній Буковині, яка, попри численні прояви, характерні колективному націоналізму, збереглася в період 1918 -1940 роки.

Напередодні Другої світової війни українці створили сильний ревізійністський рух, за участі численних товариств та організацій з осередком в Галичині, вдаючись іноді до провокаційної поведінки відносно румунських властей, виступаючи водночас зі зброєю в руках проти радянських військ 28 червня 1940 року, коли Радянський Союз (унаслідок ультиматуму, оголошеного 26 червня 1940 р. Уряду Великої Румунії) окупував Бессарабію, північ Буковини та Герцаївський край.

(Далі буде)

Переклад на українську мову
Василя КАПТАРА

ГУЦУЛЬСЬКА СПІВАНКА – В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ПОЕЗІЇ

Минули ті часи, коли гуцульський фольклор вважався замкнутою в собі культурою. Нині доведено, що насправді він не лише спромігся ввібрати в себе кращі загальноукраїнські та загальнослов'янські культурні традиції, але й зберіг релікти української народної поезії.

А втім, не був би фольклор гуцульським, якби не мав у собі якихось суто регіональних особливостей. Наприклад, тут, у нас, між гуцулами, на відміну від інших куточків України, а також і Румунії, де проживають наші земляки, ніде не почуєш веснянок, жнивварських, загально-українських історичних або купальських пісень.

Натомість тут донині живуть різдвяні архаїчні колядки, весільні пісні, похоронні голосиння, співанки-коломийки, балади, жовнірські співанки, фантастичні оповідання, казки, легенди...

Як запевняють етнографи та краєзнавці, споконвіку у пісенному репертуарі гуцулів побутують три основні напрямки: коломийковий, колядковий та обрядовий.

Якщо хочете знати про гуцулів все, без винятку, послухайте їх коломийки (співанки).

Проте не намагайтеся підрахувати точну кількість цих коротких співанок, бо то марна справа; щодня у гуцулів народжуються якесь нові речі в поезії, і, взагалі, коломийка – це своєрідний поетичний літопис, якого весь наш народ веде з давніх-давен.

І недарма вона є найпоширенішим, найпопулярнішим жанром народної поезії на Гуцульщині, бо коломийковий розмір в пісенній ліриці гуцулів набув такого поширення, що донедавна багато-хто помилково вважав, що по-іншому, ніж коломийкою, гуцули співати не вміють. Коломийка воїстину є всеосяжною: це про людину, працю, сім'ю, любов, розлуку, смерть, зраду, заздрість, мрію, містику... З коломийки дізнаємось і про гуцульську ношу. От що каже гуцул Василь Глодик із Бродини Сучавського повіту:

У горах на Буковині
Старі є гуцули,
Та вни свою стару ношу
Ніяк не забули.

У гуцулки сорочечка
Шита бав'єнками,
А в гуцула файний ремінь
Вибитий цитками.

Постолета чупуристі,
Унучі черлені,

А панчішки – гакльовані,
Волоки – зелені.

Опеночка – волочкова,
Бав'єнна фусточка,
А кіптарик саф'єновий,
Красна гуцулочка.

Штири ріді є хрусталів,
На руках перстені,
Сардачок із китичками,
А шинури зелені.

А в гуцула через плечі
Стоїт порошниця.
Берет гуцул пістолета
Тай до молодиці...

(Співаночки мої любі. Мирослава Шандро, Бухарест, «Критеріон», 1977 р.)

В співанках-хроніках, які довші від коломийок, – вся історія гуцулів в різних аспектах життя. А ще гумор, по-гуцульському особливий, бо через жарт обов'язково просочується цінна наука, етико-філософська мораль, вікова мудрість.

Де це можна побачити і почути? Де-небудь! Коломийку всі гуцули, як один, співали всюди і завжди. Інтенсивно розвивається вона і сьогодні, головню на українській землі, в Івано-Франківській, Чернівецькій та Закарпатській областях.

Єдине, що варто зазначити, це те, що за останні роки значно зросла свідомість горян стосовно збереження власних культурних традицій. Тому нині, завдяки старанням Дмитра Ватаманюка, голови Всеукраїнського товариства «Гуцульщина», існують скрізь на Галичині, Закарпатті, в Рахівському районі, на Буковині Чернівецької області – десятки гуцульських вокально-хорових колективів. В останні роки я пройшов різними гуцульськими селами Галичини та Буковини, був на гуцульських міжнародних фестивалях, де бачив і чув, як чудово, неповторно виконують коломийки ансамблі гуцульської співанки в різних селах.

Вертаюсь кілька десятків років назад. У моєму селі на весіллях та на різних набутках чути було коломийку, а тепер, на жаль, дедалі рідше й рідше чути коломийку. Моє задоволення – в чотиритомних збірниках гуцульського фольклору, зібраного Мирославою Шандро та автором цієї статті. Це співанки носіїв гуцульської співанки мого рідного села.

Юрій ЧИГА

ПО ПОКРОВІ – ПО ТЕПЛОВІ

(Закінчення. Поч. в н-рі 19-20/2010)

Існує переказ, що після зруйнування Запорізької Січі москалями в 1775 році козаки, що пішли за Дунай під ласку турецького султана, на еміграцію, взяли з собою і образ Пресвятої Покрови.

За Дунаєм на Покрову, в день покровного свята в Січовій церкві, відбувалась Божа служба. В цей святковий день щороку в Січі скликали військову раду, де вибирали військову старшину. На раді брали участь з однаковими правами всі козаки.

Після Божої служби в церкві на Січовий майдан виносили стіл і накривали його килимами. Тоді військова старшина складала свої клейноди. Після цього козаки обирали нову старшину вільним голосуванням. Кожен курінь обирав собі на цілий рік курінного отамана й кухаря, а після того разом голосували за кошового отамана, військового суддю, писаря й осавула та ще підстарших: скарбника, пушкаря, довбуша, хоружного, бунчужного й інших урядових осіб. Усі вони складали січову старшину й керували кожен своїми справами.

Це свято вказує, що Божа Матір була об'явлена покровителькою землеробства. Свято Покрови широко відмічується в

християнським побуті. Зібрало в собі численність побутів, признак про закінчення польових робіт.

На Покрову закармливали скотину останнім снопом і з цього дня її держали вдома.

З цього дня починались весілля, бо

Покрова вважається покровителькою весіль і подруж. Дівчата вірили в саму Покрову сприяти шлюбу, зранку бігли до церкви і ставили свічки (празничні свічки). Існувало повір'я: хто раніше поставить свічку, той і раніше заміж вийде. Тому дівчата мовили: «Покрово, покрий землю сніжком, а мене срібним шлюбним вінком». Служба Божа в цей день – велична молитва вдячності Покрові за її заступництво, бо в кожному із таких свят є могутня віра, вічна надія, щира любов.

Покрова дає віруючим полегшення, надію на краще, бо кожна молитва до Богородиці є символом віри і любові християнської до Бога.

Покрову вважали початком зимового періоду:

- Покрова накриє траву листям, землю – снігом, воду – льодом, а дівчат – шлюбним вінцем.
- Коли на Покрову вітер, то й весна буде вітряна.
- Як на Покрову з півдня вітер, буде тепла зима.
- Якщо до Покрови журавлі не відлетять, зима наставатиме поволі.
- Прийшла Покрова – всохла діброва.
- Хто сіє по Покрові, не має що дати корові.
- Минула Покрова – з'їла полудень корова.
- По Покрові – по теплові.

Віргілій РІЦЬКО

Іван АРДЕЛЯН

«З винограду потекла сльоза у хворе око...»

МИЛІСТЬ
І КАРА

Дорога
губляється
разом зі мною,
розвівається,
насіння
кільчиться.
В просторі –
шепіт неясний
з відгуками,
милість
і кара...

З ІРИСАМИ

Кров липка
що протікала в серце,
нагрівалася,
сочилась
поміж пальці...
Опускалась
з вишневого саду
в озеро
з синіми ірисами.
Коли
волокно часу
пришпигувало
свою передмову...

ДУША
БОЛОТИСТА

Жертва
і кров гаряча,
біль
густий
і глибокий.
Під п'ятою –
угощена душа,
що болотиста...

ПЕРЕСПІЛА
СЛЬОЗА

З винограду потекла
сльоза
у хворе око, –
одне зерно
для батька...

Молитва тієї миті –
в меланхолічній,
в сумнім гавканні,
переспілій сльозі
що зібралися в моїй душі...

НАША 50-РІЧНА ЗУСТРІЧ

Слова Івана АРДЕЛЯНА

(рондіно)

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Moderato

1. Ми - ну - ли вес - ни пе - ре - хо - ди - ли ро - ки, Від - ко - ли ми
шко - лу за - кін - чи - ли - І розій - , - шли - ся, на - че хма - ри -
по - ло - ни - ва - ми, го - ра - ми - І чу - жи - ми міс - та - ми
Зус - тріч на - ша, О - сін - ня змо - ва Щоб ви - пи - ли ра - зом
Чар - ку здо - ров' - я Чар - ку здо - ров' - я 2. До - ро - гу шу - ка - ли і
все пе - ре - жи - ли, Щоб му - чи - ли - ся І нав - чи - ли - ся Взя - ти за ро - ги
Сво - ю до - лю І лю - би - ли во - лю

3. Ми - ну - ли ро - ки, Ми вже бать - ки Ма - є - мо си - ни і доч - ки, На -
сін - ня ли - ши - ли у різ - нях кра - ях Де нас прий - ма - ли І по - ва - жа - ли
4. Те - пер зус - трі - ну - лись, Щоб на - га - ду - ва - ли Про ю - ність і лю - бов,
Щоб дя - ку - ва - ли на - шим бать - кам і всім про - фе - со - рам
Що нас нав - чи - ли щоб бу - ти людь - ми і о - чі нам від - кри - ли.
Зус - тріч на - ша, О - сін - ня змо - ва Щоб ви - пи - ли ра - зом
Чар - ку здо - ров' - я Чар - ку здо - ров' - я

Іван КОВАЧ

В ОБЕЛІСКАХ

Вітер дерева
прочитує знов
і в обелісках
він хати шукає, –
йде ж мій народ
у величність основ,
едністю скронь
ще себе називає.

ВЛАДА СКЛЕПІНЬ

Сонце зійшло
над верхів'ями гір,

влада склепінь
його знов зустрічає, –
прагне ж улитися
в сяєво зір,
в біль та скорботу
безкраї...

В БЕРЕГАХ,
ЩО НА ЧУЗІ

Де кипить, брунькує
Божа днина, –
в берегах зелених,
що на Чuzzi, –
зацвіла добром
жива гірлянда
на плечах
зорі-прабатьківщини...

НА ДОЛОНІ

Ми у ній, в серпневій,
як в надіях,
де у щемі
розквіта прийдешне,
на долоні,
де тепліє-гріє,
струменіє свіжістю
черешня...

КОПАШИЛЬ,
КОПАШИЛЬ

Копашиль же
в кожен день у фреску
досвітковим входить

і сучасним,
як сіда ота
бджола на миску,
на якій життя бува
й навмисним...

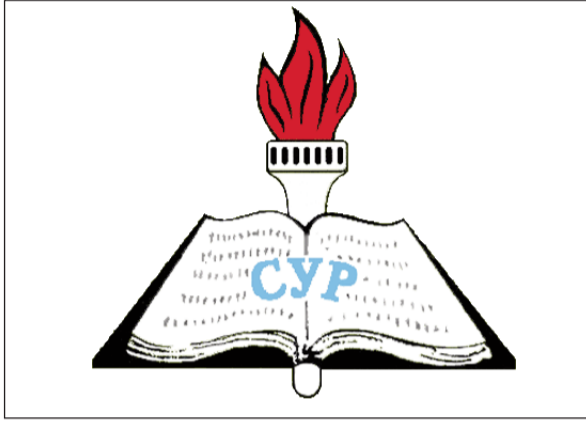
ПРАМОВА

Предки-непредки
в спрагlostях уст
хияють ту змову
і тишу зловісну,
тихо-нетихо
підносячи бюст
вмершій-воскресшій
прамові...

В місті Сучаві

ПОВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2010 р. відбулася Сучавська повітова конференція СУР у місті Сучаві. На конференції були запрошені разом із Степаном Бучутою – головою СУР і голови повітових філій. Як почесний гість був запрошений Василь Боєчко – Генеральний консул українського консульства у Сучаві.

Після солідної презентації звітної праці за чотири роки Івана Боднаря у рамках СУР присутні оцінили на дуже добре активну українську діяльність. На конференції був переобраний голова Сучавської філії СУР в особі Івана Боднаря і сформований новий комітет філіалу: Лучія Міжок – перший заступник голови, Іван Кідешук та Михайло Анюк – заступники, Ілля Савчук – секретар, Василь Паскал – скарбник, Коля Курилюк – член. Генеральний консул Василь Боєчко у своєму слові оцінив діяльність СУР, сподіваючись, що новообраний провід продовжить співпрацю з Україною.

Роман ПЕТРАШУК

ГОРНТОН ЧУДЛЕР: «ЖИТТЯ МАЄ ТІЛЬКИ ТЕ ЗНАЧЕННЯ, ЯКОГО МИ ЙОМУ ДАЄМО!»

Який сенс має життя? Це одне з 10-ти запитань світу без відповіді. Ще не знайшлася відповідь, ще не знайшлася конкретна відповідь на це запитання. Навіть великі, мудрі люди в своїх «міжнародних» статтях не знайшли на це відповіді, хоча вона є, хоча й існує відповідь на кожне наше запитання, яке б воно безсмілене не було, тільки не всім вона підходить, подобається, і так людина продовжує шукати відповіді, які існують, і ми це знаємо, але продовжуємо шукати та чекати на краю, гарнішу відповідь, відповідь, на яку ми чекаємо...

Ми, люди, все життя шукаємо відповіді на наші запитання, чекаємо на них, але вони, на жаль, не всі приходять такими, якими їх чекаємо. І так виходить, що людина краще буде шукати, аніж приймати справжню відповідь. В глибині душі ми знаємо відповідь на всі запитання, які нас бентежать. Таке наше життя, створене із багатьох запитань й небагатьох відповідей, надій, бажань, мук солодкого життя.

Легке чи важке, красиве чи огидне, життя продовжується, минає швидко. Красиві моменти, на подобу всім, – чекаємо на них пристрасно, живемо їх прикрасою, та забуваємо їх швидко. Погані моменти не подобаються нам, завдяки їм ми стаємо іншими, даємо їм змогу нас змінити. Чому? Чому так важко нам радіти навіть, коли нам сумно? Але ж в кожній крапельці суму є і радість, так як і в кожній радісній крапельці є трішки суму, тож нам потрібно насолоджуватися миттю, сумною чи веселою, – це наше життя!

Який сенс, яке значення має наше життя? Навіщо нам відповіді на це запитання? Життя... Його потрібно прожити. Навіщо втрачати час, всі чудеса, які нас оточують, думаючи, шукаючи, чекати на відповіді? Жити! Нам потрібно жити, не думаючи багато про завтрашній день, минуле чи майбутнє... Жити так, наче це була наша остання хвилинка красивого, що нас оточує, лишити серце радуватись всьому, навіть суму.

Що зробила б людина, якби дізналась, що вона має прожити тільки день або тиждень? Напевно, зробила б те, чого ніколи не робила, не намагалась, боялась, відклала на інший день; так нам потрібно робити кожного нашого дні життя, жити так, ніби це наш останній день. Тоді і сум став би красивим, і всі огидні речі, які нас ніколи не цікавили, все навколо було б прекрасним, і ми померли б щасливими...

Коротке, як хвилинка, просте та красиве, як зелена природа, ніжне, наче пташка в синьому небі, прекрасне, як все, що нас оточує, – це життя, наше життя!

Життя ж бо таке бурхливе й таке пристрасне, солодке та красиве!

«Життя має тільки той сенс, якого ми йому даємо» – Горнтон Чудлер.

Ралука АЛМЕШАН,
студентка II курсу
українського відділення
Бухарестського університету

Дерево життя

СМАЧНОГО! СМАЧНОГО! СМАЧНОГО!

НЕ ОДИН, А ТРИ РЕЦЕПТИ!

РИСОВИЙ САЛАТ ІЗ ФРУКТАМИ

Склад: 100 г рису, 250 г води, 25 г вершкового масла, 2 апельсини, шматочки ананасу, 1 зелене яблуко (очищене), 75 г здрібнених волоських горіхів, 2 столові ложки рослинної олії, сіль. **Соус:** 2 чайні ложечки маку, 1 зубчик часнику, 2 столові ложки цукрової пудри, 2 столові ложки оцту, 1 чайна ложка гірчиці, 75 г рослинної олії, сіль.

Приготування: Зварити рис із сіллю і вершковим маслом. Додати очищені від шкірки і плівок апельсини, порізані яблука, шматочки ананасу, посипати здрібненими і полити соусом, акуратно перемішати. Подавати на листах зеленого салату. **Соус:** змішати цукрову пудру, оцет, гірчицю, здрібнений часник, сіль. Потроху, постійно помішуючи, улити рослинну олію. Додати мак.

САЛАТ З ГОРІХАМИ ТА ЧОРНОСЛИВОМ

Склад: 1 червоний буряк, 200 г чорнослива, 100 г грецьких горіхів, 1 столова ложка хрону, 50 г майонезу, сіль.

Приготування: Чорнослив промити і замочити в гарячій воді на 2 години. Потім відкинути на друшляк (сито), коли стече, порізати невеликими шматочками.

Буряк вимити і відварити в соленій воді, після цього охолодити, почистити і натерти на великій тертушці. Горіхи ножиком порізати невеличкими шматками. Буряк змішати з чорносливом та горіхами і викласти у глибоку салатницю. Окремо змішати хрін та майонез і полити цим соусом салат. До столу подавати, не перемішуючи.

Прикрасити цілим чорносливом та горіхами.

ЧАСНИКОВИЙ СУП

Склад: 10 зубчиків часнику, 100 мл молока, 80 г білого хліба, 20 г муки, 3-4 столові ложки оливкової олії, 1 невеликий пучок петрушки, 2 яйця, сіль, свіжозмелений чорний перець.

Приготування: Обчистити часник, нарізати скибочками, покласти в каструльку, залити молоком.

Поставити на вогонь. Варити часник на середньому вогні, поки майже все молоко не випітє. Часник за допомогою блендера перетворити на пюре, додати 1 л гарячої води, довести до кипіння.

У чашці збити яйця, додати борошна, оливкової олії і перемішати.

Додати півсклянки холодної води і дрібно нарізану петрушку.

Ячну масу вилити в суп і перемішати. Посолити, поперчити.

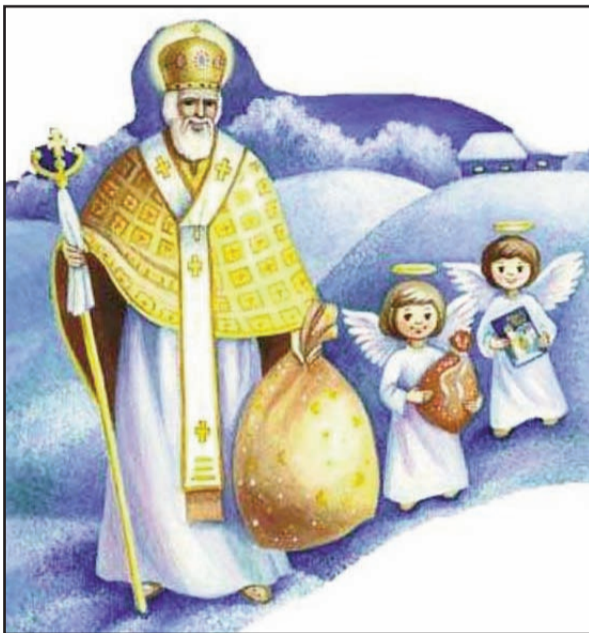
Підготувала
Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Лана РА

ДЕ ЖИВЕ СВЯТИЙ МИКОЛАЙ?

Друзі, а чи знаєте ви, де живе святий Миколай? Так, так, той самий добрий дідусь Миколай, який всім на Землі допомагає та дарує 19 грудня слухняним малюкам подарунки, тихесенько-тихесенько кладучи їх під подушки. Коли не знаєте, то я вам розповім казку про нього, а ви послушайте.

В чудовій країні, яку сам Бог щедро обдарував зеленню та квітами, степами та лісами, блакитним небом та морем, річками та радісними піснями, є чарівний таємничий ліс. Його таємничість неможливо так просто пізнати. На перший погляд, це звичайний

ліс, і все в ньому ніби звичайне. Однак є в цьому лісі така чарівна невидима стежинка, яка веде до казкової галявини. Тут нема ні зими, ні літа, ні дня, ні ночі, ні дощів, ні злив, але завжди є сонце і є місяць. Тут відсутні земні проблеми, дерева вкриті смачними плодами, а земля усіяна запашними ягідками. Тут живуть дивні тварини і птахи добрі та лагідні, які один на одного не полюють і спілкуються людською мовою.

Все чудово і мирно у тому чарівному просторі, в цій безкрайньо-добрій країні.

І саме серед того таємничого лісу на тій чарівній галявині росте старезний-престарезний, величезний-превеличезний Дуб. В нього товстелезний могутній стовбур, що й п'ятдесят малюків, взявшись за руки, не охоплять його міцне, ніби всі сили земних скель, коріння, й пишну вічнозелену крону, що сягає самого неба. На верхівці Дуба сидить великий та мудрий Сокіл, він має можливість із такої висоти споглядати усю Землю і бачити всіх людей. З-під міцного коріння того Дуба беруть початок дві річки: Золота Ріка Любові та Срібна Ріка Щастя. Води тих річок розтікаються по всій Землі. Очі людини не можуть побачити їх, а от людські серця... так. Своїми хвилями річки можуть наповнити щастям тільки добрі та чуйні серця.

(Далі буде)

ЯК СВЯТИЙ
МИКОЛАЙ СТАВ
ПОКРОВИТЕЛЕМ
ДІТЕЙ

День Святого Миколая – найулюбленіше свято дітей, коли збуваються їхні бажання.

Ранком 19 грудня кожна дитина сподівається знайти під подушкою, у своїх чобітках омріяні подарунки.

Але чому саме Святий Миколай став ангелом-охоронцем малечі?

За життя Миколай був здібний до навчання і разом з появою шкіл при монастирях, він став опікуном учнів.

З літопису відомо, що XI ст. у Кельнському соборі (Німеччина) на «Миколая» вихованців школи пригощали солодощами. Звідси свято поширилося і стало родинним. Крім того, у цей день матері дарували дітям новий зимовий одяг та чоботи, в які клали горіхи, сухі фрукти, іграшки. А діти, які не були чемними протягом року, замість солодоців отримували пучок лози.

Історія каже, що Святий Миколай при собі завжди має «Золоту книжку», де записує, хто був, а хто не був чемним і хто саме вартує на подарок.

Тож, якщо ви дорогі діти були чемними, слухняними, чекайте на гарні подарунки.

Веселого вам Святого Миколая!

ЗАГАДКИ

1. Букви всі – від А до Я, –
як одна міцна сім'я.

Варто всіх у цій родині
знати грамотній дитині.

(Абетка)

2. Хтось на біле полотно
чорне висипав пшоно.
Як зумієш позбирати,
зможеш книжку прочитати.

(п'як) (Букв)

3. На уроках, в книжці, в школі
почерпнеш ти їх доволі.
І назавжди у житті
стануть друзями тобі.

(ВНННН) (ВНННН)

АЗБУКА ДОРОГИ

Олексій КОНОНЕНКО

АЗБУКА ДОРОГИ

Знай, Миколко, дитворі
Можна тільки у дворі
Гратись, бігати, стрибати
Чи м'яча гуртом ганяти.
На дорозі ж – знає кожний –
Гратися ніяк не можна!

Житлова
зона

Час Мине і ти, Миколко,
Сам ходитимеш до школи.
Якщо раптом заблукаєш,
Не біжи через дорогу!
Ти у формі друга маси –
Він прийде на допомогу.
Підростає, Миколко, брате,
Знаки вчи, дивись під ноги.
Пішоходам треба знати
МУДРУ АЗБУКУ ДОРОГИ!

Малюнки Віктора КОНОНЕНКА

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Леся ВОЗНЮК

ЧАРІВНІ ЛІТЕРИ

(АБЕТКА)

В
У волошки-квіточки
Волошкові діточки,
Весело всміхаються,
Ввічливо вітаються:
– Вівці та корови,
Будьте всі здорові!

Г
На галявині у лісі
Гомоніли на горісі,
Потішались горобці –
Галасливі стрибунці:
Гралися, сміялися,
На гіллі гойдалися.

Г
Гелготів гусак весь ранок:
– Гвалт, прогавив я сніданок,
Бо газдиня пізно встала
Й довго гудзик пришивала.
Гедзь від сміху впав із ганку –
Набив гулю спозаранку.

Що ми знаємо про ЄС?

Державними мовами Європейського Союзу є офіційна мова кожної країни-члена ЄС. Оскільки кілька держав-членів мають ту саму офіційну мову, то це означає, що існує 21 офіційна мова.

Вже перша постанова, прийнята Радою об'єднання, яке нині є Європейським Союзом, стосувалася питання мови.

15 квітня 1958 року Рада постановила, що офіційні мови країн-членів повинні стати як офіційними мовами Співтовариства, так і робочими мовами установ Співтовариства.

Ось вони: чеська, датська, голландська, англійська, естонська, фінська, французька, німецька, грецька, угорська, італійська, португальська, іспанська, шведська, ірландська (з 1 січня 2007, але з обмеженням), латвійська, литовська, мальтійська, польська, словацька, словенська.

ЩОРІЧНО СВЯТКУЄТЬСЯ ДЕНЬ ЄВРОПИ

9 травня — це день заснування Європейського Союзу. Саме у цей день міністр закордонних справ Франції Робер Шуман запропонував створити Європейське об'єднання вугілля та сталі як засіб зміцнення миру та стабільності на континенті.

Зараз 9 травня (День Європи) став днем-символом для громадян Європейського Союзу. Разом зі спільною валютою (євро), прапором і гімном, День Європи символізує Європейський Союз як політичну сутність.

Після 1 травня 2004 р., коли до ЄС приєдналися 10 нових членів, Україна стала безпосереднім сусідом Європейського Союзу. І, на думку експертів ЄС, вона вже в найближчому майбутньому зможе відчутти позитивні наслідки нового сусідства.

ЄВРО - ЄДИНА ВАЛЮТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Євро - це єдина валюта Європейського Союзу, запроваджена в дванадцятьох із двадцятип'яти його країн-членів, які складають Євросоюзу ЄС. Три країни - Велика Британія, Данія та Швеція - не погодилися вводити євро в 1999 році.

В січні 1999 року євро було введено в обіг на світових фінансових ринках. Готівкові банкноти та монети з'явилися в обігу в січні 2002 року.

У Верхній Рівні (Мараморощина) кожного року проходить конкурс з шахів, присвячений пам'яті Християну Албічуку – шахісту великих можливостей, що змагався в клубах «У» Ардаф Клуж-Напока і Полі Тімішоара, який 2002 р. помер в дорожній аварії, сповнивши лише 20 років.

Цей конкурс з шахів спонсоризують його батьки – священик Юрій Албічук та його дружина Марія.

Жаль молодого невинного життя, жаль і тому, що ми втратили майбутнього великого шахіста.

Хай буде йому легкою земля!

12-РІЧНА КИЯНКА ЮЛІЯ ОСЬМАК – ЧЕМПІОНКА СВІТУ З ШАХІВ

12-річна киянка Юлія Осмак захоплювалася шахами змалку, ще не знаючи читати, писати. Як тільки дівчинка пішла до школи, потім – у секцію шахів Київського палацу дітей та юнацтва.

«Просто мій дідусь дуже любив грати у шахи. Коли мені виповнилося три роки, він почав навчати мене та грати зі мною. Нам обом це надзвичайно подобалося. А потім я пішла до секції шахів», – згадує чемпіонка.

Юлія повернулася зі світової першості у Греції, де стала чемпіонкою світу з шахів у номінації до 12 років. У важкій фінальній грі вона відвоювала титул переможця в російській шахістки, розповідає Юлія. Вона сказала, що «це була дуже цікава гра, бо я грала з

моєю суперницею з чемпіонату Європи. Вона тоді була чемпіонкою, а я віце-чемпіонкою, і тому мені було цікаво в неї виграти, – зізнається Юлія. – Я хочу ще раз стати чемпіонкою світу та чемпіонкою Європи, майстром спорту, а потім – гротмейстером».

Батько працює, заробляє, а мати з дочкою тренуються, їздить з нею на конкурси в різні країни Європи. Хоч ситуація в Україні не з кращих, ми б хотіли жити у своїй країні та виступати за неї.

Окрему стипендію для Юлії Осмак та інших талановитих шахістів обіцяють затвердити в Українській федерації шахів.

За цей час Юлія Осмак готується до наступних змагань, тренується...

Бажаємо Юлії Осмак дальших успіхів і радіємо, що батьки справжні українці, люблять свою Україну і не відказуються від неї в ці важкі економічні та політичні роки.

ВЕРХНІЙ РІВНІ – 650 РОКІВ

СЛІДАМИ ВАРВАРСЬКИХ ПЛЕМЕН
НА ТЕРИТОРІЇ МАРАМОРОЩИНИ

(Продовження. Поч. в н-р 1/2010)

Безперервні «варварські» вторгнення до Римської Імперії, головню готів, які у III-му ст. розділилися на дві гілки – остготи (остроготи, гревтунги) і вестготи (візіготи, тервінги), змушують римські війська відступати з Дакії. Саме вестготи

почали одне з перших головних уторгнень в 263 р. А вже 271 р. для полегшення оборони імперії імператор Луцій Доміцій Ауреліан покидає Дакію, вивівши з провінції за Дунай частину зроманізованого населення. А готи оселяються на північ від Дунаю, де створюють незалежне королівство у покинутій римлянами Дакії. Але марамороське населення, яке складалось з плугатарів та пастухів, перебуваючи тут вже кілька поколінь, готове пожертвувати життям на захисті своєї землі, не покидає її.

Страх перед варварами не міг бути великим, бо тут йшлося про народи, з якими жителі тодішньої Мараморощини здавна увійшли в контакт, і в будь-якому разі дружба з ними не могла бути дорожчою за гостру римську податкову систему. До того, вони жили в природній фортеці, яку було важко завоювати і яка не знаходилася на шляху загарбників.

Легенди Мараморощини спогадують про такі варварські племена, як лангобарди (довгобороди), бастарни (певкіни), гугурези (угорці). Про сарматів свідчить назва гори Серматієш (Sărmătieș), що поблизу села Будешти, про куманів (кипчаки, половці, – дослівно, «людей поля», «степовиків»), свідчать прізвища Коман і назва гори Команова Нога (Piciorul Comanului). Джерела свідчать й про те, що серед половців було багато християн. Дочки і сини половецьких ханів в літописах часто носять християнські імена, одружуються з нащадками руських, угорських, візантійських правителів.

Проф. А. Філіпашку пише в своїй «Історії Мараморощини», що від готів жителі Мараморощини запозичили такі імена, як Татомир, Драгомир, Ладомир, слово «князь», а також будівництво дерев'яних церков в готичному стилі, яке розпочалось таки з четвертого століття і триває по сьогоднішній час. Стародавні церкви, побудовані в такому стилі, знаходяться чи не в кожному селі Мараморощини. Найдавніші з-поміж них знаходяться в селі Суд (1364 р.) і в селі Апша де Міжлок (Середнє Водяне, Україна) – Церква св. Миколи Чудотворця (1428р.).

Готи були повністю розгромлені гунами і антами близько 375 р. Поява на дунайських обрїях «нового» народу – гунів – примусила тодішніх істориків шукати їхні корені повсюди. Зокрема, Філосторгій, який народився приблизно 365 року, писав: «Ці гуни – напевно, народ, якого давні називали неврами». Євстафій, який жив у XII ст., пише, що «унни, або тунни, – каспійський народ із племені скіфів».

Пізньоримський історик Амміан Марцеліан, хоч і жив у ці часи (IV ст.), про походження гунів нічого конкретного також не знає: «Плем'я гунів, про яке мало відомо з давніх пам'яток, живе за Меотійським болотом біля Льодовитого океану і переважає всяку міру дикості».

Принагідно відзначити, що для римлян всі неримські народи були дикими і називалися ними варварами.

Румунські історики такої думки, що найглибші сліди на території Мараморощини залишили слов'яни, як ми вже згадували в попередніх розділах. Від слов'ян марамороське населення запозичило любов до свободи, оскільки всі слов'яни жили вільними, а через деякий час звільняли і своїх рабів. Також від слов'ян запозичили вони назву «воєвода» і багато інших слів, які поселилися в румунській мові під впливом вживання в церквах протягом століть старослов'янської мови.

(Далі буде)

Михайло ТРАЙСТА

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії**ВІЛЬНЕ СЛОВО**

РЕДАКЦІЯ

Вик. об. гол. ред. – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.